

ipsam operationem voluntatis; cum enim voluntas operatur, operatur vi suae virtutis, quae profecto attingit actum suum immediate, operans autem vi suae virtutis, operatur etiam vi concursus sustentantis suam virtutem; cum autem operatur vi concursus sustentantis suam virtutem, sicut virtus attingit immediate actum, ita et concursus sustentans virtutem attingit immediate actum, qui proinde evadit immediatus. Scilicet virtus creata et divinus influxus eam sustentans constituunt unum principium ex duobus elementis subordinatis, principiumque proximum operationis; quapropter ipsa determinatio voluntatis est a concursu divino. 3° Est simultaneus; nam concursus mediatus fit immediatus simul ac operatio adest; atqui quemadmodum facultas agens est simul cum suo actu nec prius nec postea, ita influxus sustentans facultatem est cooperans simul cum actu nec prius nec postea. 4° Non impedit exercitium libertatis, quia prout mediatus est relinquit voluntatem indifferentem; prout immediatus est, comitatur quidem voluntatem operantem, quae eius vi quoque operatur, sed actum non determinat voluntati, at voluntas ab eo adiuta se determinat. Ergo.

II. Influxus physicus immediatus Dei eo redire debet ut actus voluntatis creatae, prout effectus aliquis est, refundi possit in Deum ut causam eius immediatam. Atqui id in hac sententia locum omnino habet. Actus enim sive determinatio voluntatis fit immediate per facultatem ipsam et influxum divinum sustentantem eam, sive per Deum sustentantem facultatem, cum vero fiat per Deum quoque sustentantem facultatem, Deus est ipsius quoque causa immediata sicut facultas: ergo.

III. Concursus immediatus nequit se habere ad modum motionis, seu praemotionis, ut probatum est. Quatenus ergo prior est actu voluntatis debet se habere indifferenter. Iam vero concursus indifferens qui transit in determinatum cum voluntas agit 1° explicatur satis si ponatur esse ipse concursus mediatus; 2° explicari nequit si ponatur alius influxus distinctus a mediato. Etenim quomodo hic concursus seu haec oblatio concursus, ut aiunt, fit determinata? an

per determinationem voluntatis? Sed tunc determinatio voluntatis non erit ab ipso concursu, nempe actus voluntatis ab ipso non erit (I p. thesis); an ex se ipsa? Sed tunc determinatur actus voluntatis ab extrinseco. Ergo iste concursus concipi nequit.

Doctrina tradita explicari potest quoad modum concurrendi exemplo matris regentis infantem, qui incerta vestigia adhuc ponit. Infans se movet virtute sua, sed virtute recta et sustentata a matre, ita ut causa adaequata gressuum sit virtus motiva infantis et sustentatio matris. Hinc cum se movet infans, motio eius est etiam a sustentatione matris, quae evadit tunc immediata causa motionis simul cum virtute infantis, quia eius quoque ope infans se movet. Mater vero regens et sustentans infantem comitatur quidem vi sua gressus infantis, sed eos non determinat, licet vi quoque sua ii ponantur. Item quoad immediationem concursus explicari potest exemplo causae principalis et instrumentalis. Instrumentum enim agit quidem vi propria, sed *sub* et *simul cum* motione causa principalis, quae proinde simul cum instrumento attingit effectum. In quo proinde differt ab iis causis quae tribuunt quidem aliis vim agendi, sed postquam tribuerint, hae ex se agunt quin illae cooperentur. Toto autem caelo differt concursus mediatus Dei ab influxu mediato huiusmodi causarum.

THESIS XLII*

Cum concursus mediatus ex se sit indifferens ad quamvis determinationem causae liberae, fiatque immediatus eo quod causa libera eius ope se determinat, liquet moralem malitiam actionis Deo non posse imputari, qui sua efficacia comitatur voluntatem agentem ne eius libertatis exercitium impediatur, actum cum ipsa efficiens tanquam causa universalis omnis entis.

DEMONSTRATIO. Malitia actus imputatur illi qui est causa determinans eius existentiam, non illi qui 1° ut legislator quidem aversatur et prohibet, 2° ut causa vero efficiens in-

differenter se habet, 3° et cum voluntas operatur, actum cum ipsa efficit *a*) quidem sub ratione entis; sub ratione vero malitiae *b*) permittit, habens *c*) optimam rationem permittendi. Atqui 1° causa determinans actum malum est voluntas creata: 2° Deus ut legislator illud impedit quantum decet; 3° ut causa prima efficiens operatur actum ut ens est, non vero ut malum est. Licet enim non sint duae res actus et malitia eius, et qui sciens et prudens determinat actum, ei hoc ipso malitia quoque actus imputetur; tamen cum causa efficiens actum est 1° tantum causa adiuvans, quae 2° ideo requiritur ut actus quatenus ens est fieri possit, 3° tunc causa pure adiuvans respicit actum tantum sub ratione entis, praescindens ab eius defectu seu malitia. Praescindere autem potest quotiescumque habeat iustam rationem permittendi malitiam. Huiusmodi porro est Deus concurrans ad actus malos, qui ideo concurrat ut actus prout ens aliquid est fieri possit, quique iustam habet rationem permittendi malitiam, cuiusmodi est liberum exercitium voluntatis creatae; qua de re uberius suo loco in sequenti capite.

Dices si Deus concurrat ad actum ut ens est, et praescindit a malitia, praescindit quoque a bonitate morali actus; ideoque bonitas actus non erit a Deo.

Resp. Non eandem esse rationem actuum bonorum et malorum: 1° enim Deus voluntate antecedente (Th. XXXIV) vult et praecipit actus bonos, atque in hunc tantum finem eadem voluntate confert et conservat vires; nec per se vellet concurrere nisi ad actus bonos. Actus vero malos vult tantum sub ratione quidem entis voluntate consequente, sub ratione vero malitiae vult permittere. 2° Bonitas actus, cum sit perfectio quaedam, Deo ut causae primae referenda est, malitia vero cum sit privatio non postulat ut a causa prima sit. Hinc actus boni prout etiam boni sunt, Deo sunt tribuendi ut causae primae eorundem, non vero proprie Deo imputandi, imputatur enim actus proprie ei qui est eius causa determinans; talis autem non est Deus, sed creatura quae sola meretur per actus bonos, non autem Deus.

Scholion. Pro causis aliis viventibus sed necessariis ut intellectus, concursus differt in eo quod positus omnibus ad agendum aliquid requisitis eo ipso concursus mediatus evadit immediatus, agens enim tunc est ex natura sua determinatum ad certum actum. Pro causis vero agentibus ad extra per actionem transeuntem praeter concursum immediatum ad exercitium facultatum sicut in causis necessariis, postulatur alius concursus divinus pro existentia effectus. Effectus enim ita prodit in fieri a causa, ut quodammodo etiam in fieri pendeat a subiecto in quo fit. Sicut ergo quatenus pendet causa, fit a Deo concurrente ad causae actionem, ita quatenus pendet a subiecto fit a Deo concurrente cum subiecto ad eius receptionem. Quia vero postquam factus est, non amplius pendet a causa, sed a subiecto, ita conservatur a Deo per conservationem subiecti continuatam etiam ad modificationem in eo inductam, in qua consistit effectus causae creatae.

Obiicies 1° Deus dicitur producere effectus creaturarum mediantibus causis secundis; ergo non est Deus causa immediata sed mediata.

Resp. *D. A.* Deus dicitur producere effectus mediantibus causis secundis, iisdemque determinantibus concursus, ex se indifferentem, ad talem effectum, *conc.* h. e. attingendo tantum suo influxu vim causae secundae, non autem effectum, *neg.*

2° Si concursus immediatus non est nisi continuatio mediati, reapse non habetur nisi concursus mediatus, et recipitur opinio Durandi (in 2.^m d. I q. 5) quae ab omnibus philosophis et theologis reprobatur. Ergo.

Resp. *D. A.* quoad 1.^m p. Si concursus immediatus non est nisi continuatio mediati, reapse non habetur nisi concursus mediatus h. e. nisi unus concursus qui prius mediatus est et deinceps immediatus, *conc.* nisi concursus mediatus, h. e. nisi concursus qui solum influat mediate, *neg.*

Quoad 2.^m p. adverto 1° quod opinio Durandi ut verba sonant accepta, negat concursum immediatum sive influxum divinum attingentem immediate ipsum actum vel effectum

causae secundae; nos vero eum admittimus et probamus; ergo non est eadem sententia.

Sane 2° duplex distinguenda est quaestio: 1° utrum concursus immediatus sit admittendus, 2° in quo hic concursus consistat; in prima consensus philosophorum et theologorum facile communis est, et Durandum reiicimus si ipsum negavit; in altera multiplex est doctorum sententia, et nos eam amplectimur quae magis nobis probatur.

Quae quidem sententia 3° perperam reiiceretur tanquam verbis asserens concursum immediatum, re autem negans; quasi vero ad asserendum concursum Dei esse immediatum necesse foret admittere concursum re distinctum a mediato; quod nemo hactenus probavit.

3° Actio primae causae prior est prioritare naturae actione causae secundae; atqui non esset prima si voluntas non determinaretur a Deo.

Resp. *D. M.* Actio primae causae prout est id quod in termino reperitur et ab agente procedit, *neg.* suppositum maioris, quod scilicet sit alia actio Dei ab actione creaturae, est enim actio creaturae id quod Deus quoque facit; prout actio primae causae est ipsa causa agens, *subd.* prior est ratione independentiae, efficaciae, universalitatis, dignitatis, *conc.* ratione determinantis actum, *neg.*

Contrad. m. Non esset prior si voluntas non reciperet a Deo vim agendi, non adiuveretur ab eo, *conc.* si solum non determinaretur, *neg.*

4° Si non est a Deo determinatio, voluntas creata habet rationem primae causae in ordine determinantis, atqui hoc repugnat; ergo.

Resp. *D. M.* Si non est a Deo determinatio voluntatis, h. e. si sine cooperatione Dei voluntas se determinat, tunc voluntas creata habet rationem primae causae, *conc.* Si non est a Deo determinatio voluntatis h. e. si non est ab influxu divino determinante, tunc voluntas creata... *neg.*

Non negamus determinationem voluntatis esse a Deo (Th. praec. I. p.), sed negamus esse a Deo determinante.

5° Voluntas creata non est primum liberum, atqui talis esset si non praemoveretur a Deo: ergo.

Resp. *D. M.* h. e. non est liberum independens, non est ratio suae libertatis suaeque activitatis, *conc.* non est ultima ac proxima causa determinans actum, *neg.*

Contrad. m. Si non praemoveretur a Deo esset independens, ratio sibi suae activitatis, *neg.* esset ultima causa determinans actum, *conc.*

6° Probatum est Deum concurrere immediate, quia Deus debet esse ratio universalis cur quivis determinatus effectus existat: atqui id perinde videtur ac determinare omnes effectus, ideoque et actus voluntatis: ergo.

Ante responsionem adverte aliquem posse esse duplici modo rationem cur determinatus effectus existat: 1° ipsum simpliciter efficiendo, et ita ut si ille non efficeret, effectus esse non posset, efficiendo tamen per concursum ex se indifferentem, cuius indifferentiam non ipse determinat ad unum: 2° ipsum determinando, scilicet vim per se indifferentem ad effectum producendum vel non producendum, aut ad producendum alium flectendo ad unum exclusis aliis. Porro primo modo Deus est ratio cur actus voluntatis existat, altero modo voluntas quae suam vim h. e. seipsam flectit ad unum sub adiutorio Dei.

Unde concessa maiore distinguatur hac ratione minor.

7° Deus concurrens ad actum malum est causa mali; atqui hoc repugnat: ergo Deus non concurrat ad actus malos.

Resp. Est causa determinans, *neg.* cooperans, *subd.* influxu ex se connexo cum malo, *neg.* indifferenter se habente *subd.* ideoque attingens rationem entis praescindens a malitia *conc.* non praescindens, *neg.*

8° Quod Deus facit, vult; facit autem actum qui est malus, ergo vult illum: ergo vel falsum est Deum non velle malum morale, vel falsum est Deum concurrere ad actum malum.

Resp. *D. M.* Quod Deus facit ut causa determinans eius existentiam, ipse vult, *conc.* quod Deus facit ut causa